

НЯКОИ ОСНОВНИ АСПЕКТИ НА СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА И РОЛЯТА НА СТАТИСТИКАТА В НАЧАЛОТО НА НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ

*Богдан Богданов**

Въведение

Известно е, че терминът „политика” има гръцки произход и сравнително най-точното му значение може да се дефинира като изкуство да се управлява държава. От своя страна, прилагателното „социален” има латински произход, чието значение визира преди всичко степента на кохезия между хората, т.е. процесът на сближаване и превръщането им в общество. Съчетанието „социална политика”, разгледано във фокуса на новото хилядолетие, индикира **непрекъснатия процес на всяка държава в съвременния свят, който се изразява в управление, контрол, синхронизация и хармонизация на човешките (обществените) взаимоотношения и интереси, за да се постигне позитивно социално-икономическо развитие, висок жизнен стандарт и хуманно отношение към онези членове на обществото, които са в неблагоприятно икономическо положение.**

Световно известни икономически анализатори са категорични и единни в оценките, че печелившата икономика през новото хилядолетие е икономиката, освободена или силно ограничена от държавното регулиране. Те сочат още, че основна причина за икономическите кризи в посткомунистическите страни е „скритото регулиране”, поддържано от държавни служители и политици, които не желаят да загубят своята власт. Модерната държава в началото на новото хилядолетие е държавата, която:

- Притежава опитна и образована администрация, която чрез печеливша за държавата приватизация¹ създава условия за нейното постепенно оттегляне от управлението на икономиката.
- Упражнява своята власт само за да създаде условия за позитивно развитие на икономиката, като стимулира развитието на комуника-

* Д-р, началник на отдел „Статистика на доходите и разходите на домакинствата”, НСИ; e-mail: bbogdanov@nsi.bg.

¹ Счита се, че терминът „приватизация” за първи път се появява през 60-те години на XX в. в работите на Питър Дракър, икономист и социален теоретик.

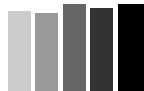
ции, информационни системи и високи технологии във всички посоки на националното стопанство. Еманацията на това развитие във видимите хоризонти на новото хилядолетие е реализирането и функционирането на високоефективно електронно правителство.

- Може да създаде независима съдебна система, непозволяваща формирането на организирана престъпност, заплашваща държавността.
- Може да създаде безкомпромисни закони за опазване на околната среда.
- Може да създаде надеждни закони за защита на бедните слоеве от населението.

По този начин не икономическата, а социалната политика става приоритет на модерната държава. Това обстоятелство означава, че частният бизнес и предприемчивост ще бъдат движещата сила в икономическото развитие и просперитет. Държавата в бъдещото хилядолетие постепенно предава управляващите лостове на икономиката, но топлата връзка между социална политика и икономическо развитие остава като естествена симбиоза между управляващи и управлявани. Нещо повече, това е държавата, която трябва да даде свободни пътища за развитие на бизнеса, като своевременно реагира адекватно на динамиката в световната икономика. Важната роля на държавата в това отношение може да се свърже и с кратката и точна характеристика на съвременния свят, която дава Дейвид Вайс, изпълнителен директор на „Нортън телеком”, като казва: „В бъдеще компаниите ще се делят на два вида - бързите и мъртвите.” (Нордстрьом, Ридерстреле, 2003, с. 28). Очевидно това предопределя и програмите за действие на бъдещата модерна държава в началото на хилядолетието.

Основните функции на социалната политика на модерната държава могат да се дефинират по следния начин:

- **Защитна функция**, изразяваща се предимно в направленията:
 - Защита на **неможещите** слоеве от населението да се трудят (**пасивна** социална политика).
 - Защита на икономически **изоставашите** слоеве от населението (**активна** социално-икономическа политика).

- **Разпределителна и преразпределителна функция** - осъществява се чрез поощряване и регламентиране на основните механизми на свободния пазар - трудови възнаграждения, пазар на труда, цени, данъци, минимални плащания, кредити, лихви и други. Например цените са най-добрите разпределителни механизми на ресурси. От своя страна, данъците, кредитите и лихвите предопределят възможните мащаби на предприемачеството и бизнеса.

- **Стимулираща функция** - осигуряване на икономически условия за позитивно развитие на бизнеса, което се постига най-вече чрез данъци, които не обезкуражават развитието на бизнеса. Това означава, че се изключва обстоятелството - част от обществото само да плаща данъци, а друга част само да получава.

- **Социално-икономическа функция** - изразява се в равен достъп до всички социални сфери, изградени в обществото (труд, образование, здравеопазване, социално осигуряване и т.н.).

- **Правозащитна функция** - осигуряване на справедливост и равенство пред съществуващите закони, при което се гарантира личната свобода и опазване на частната собственост от престъпни посегателства.

- **Регулираща и интегрираща функция** - създаване на благоприятни условия за повишаване на стандарта на живот на населението като резултат от участието на страната в глобалната икономика.

Основният инструмент на бъдещата социална политика трябва да се основава на знанието, а не на материалните и физическите ресурси. На този принцип се развива глобалната икономика сега. От експертите, занимаващи се със социална политика, все повече ще се изисква не само да предвиждат бъдещето, но и да вникват в сърцевината на настоящето, за да създават бъдещето. Това е предопределено от бързината и комплексността на нововъзникващите проблеми, за които все по-малко ще се намират лесни и общовалидни решения. В този смисъл може да се допълни, че основният двигател на развитие ще бъдат точните, правилни и проникателни въпроси, както и рационално дефинирани задачи, включени в плановете за изпълнение. Налага се принципът, че истинската политика мотивира хората. Добрата мотивация означава приемане

на рисковете, а не тяхното отхвърляне. В динамиката на съвременното развитие на икономиката и в условията на постоянен недостиг от ресурси „на света няма друго богатство освен хората“². Всеки човешки живот, започнал веднъж, трябва да има шанс да се увенчае с успех вместо с провал. Това означава, че обществените институции трябва да намерят подходите, за да може потенциалът на всеки индивид да се реализира, а не да бъде пропилян (или: обществените институции са задължени да създадат условията и средата, за да се случи това).

В началото на XV в. Николо Макиавели пише: „В политиката изборът рядко е между доброто и злото, а между злото и по-малкото зло“. Може да се каже, че колкото и парадоксално да изглежда, казаното от него е червената нишка на добрата политика през вековете до наши дни. Но трябва да се отбележи, че през новото хилядолетие парадигмата³ на политиката се обръща и това е, защото бариерите изчезват, нещата се размиват. Промените се извършват толкова бързо, че 50 години сега се равняват най-малко на 500 години, като се започне от началото на XX век. Сега се живее в свят, в който е налице смесване на ценности и идеологии, надхвърлящи националните интереси. Точни отговори за вечните въпроси няма, тъй като в динамичното развитие на социалните процеси познатите конструкции и схеми изчезват. Това предопределя и създаването на свят, за който може да се каже: „Днес сигурност няма. Сляпата вярогност умря. Пожизнената лоялност към институциите не съществува.“ (Нордстрьом, Ридерстреле, 2003, с. 67). Тази постановка може да се приеме и като предупреждение към лидерите на започващото хилядолетие.

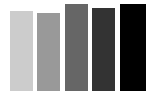
Основни стратегии на социалната политика

Ключовите стратегии както на националната, така и на глобалната социална политика се свеждат основно до шест:

- Редуциране на бедността и изхранване на населението
- Удължаване на средната продължителност на живота в добро здраве
- Силно ограничаване на невежеството и неграмотността
- Ограничаване на безработицата до минимум

² Jean Bodin (1530 - 1596).

³ В науката под понятието „парадигма“ се разбира съвкупност от основни познавателни предположения, приемани „на вяра“ и обикновено неоспорвани от никого, които същевременно отразяват отношението на човека към забелязаните от него явления.

- Осигуряване на енергийни ресурси и свежа вода
- Опазване на околната среда.

Следва да се допълни, че за успешното реализиране на всяка от тези стратегии е необходимо:

1. Разработване на конкретни планове за управление, включващи поредица от задачи. Но същевременно трябва да се отбележи, че няма план, който най-точно да отговаря на действителността за дълъг период от време. В повечето случаи разработваните планове са адаптивни за момента или за кратък период от време. Тази ситуация се предопределя от динамиката и интензивността на изменения в обществото. Спобилността на плановете зависи преди всичко от създаването на пространства за позитивно развитие, при което се изключва опасността от натрупване на негативи и отлагане на възможни решения на възникналите проблеми. **Основен принцип при разработването на плановете е използването на икономически разчети, основаващи се на статистически наблюдения.**

В този смисъл е интересен примерът на разработения от Жан Моне план за икономическо развитие на Франция след Втората световна война. Йъргин и Станислау в своята книга „Командните висоти” (2003, с. 46) отбелязват: „Франция не успява да постигне инвестиционните си цели като цяло, увеличаването на промишлената ѝ продукция е доста под това на съседите ѝ, а агресивната инвестиционна програма допринася за нарастването на инфлацията. Но онова, което планът наистина успява да постигне в един много критичен момент, е установяването на дисциплина, посока, визия, увереност и надежда за една нация, която в противен случай би могла да остане в блатото на дълбока и опасна криза”.

2. Създаване на условия за законна конкуренция⁴. „Конкуренцията е най-добрият начин да се предотврати частно или държавно съсредоточаване на властта, като по този начин се превръща в сигурна гаранция за политическа свобода и осигурява по-добър икономически механизъм.” (Йъргин, Станислау, 2003, с. 50). В средата на такава кон-

⁴ Терминът „конкуренция” идва от латински и означава буквално „съвместно търсене” или „решение да се участва в едно и също състезание”.

куренция се създава „социална пазарна икономика”⁵ и още нещо, също важно, формира се средна класа, достатъчно способна, за да бъде двигателят на икономическия растеж.

3. Устойчив контрол върху финансовата система и готовност за плавно преминаване към валутите на глобалната икономика. Опитът на големите икономически кризи показва, че прерастването на инфлацията в хиперинфлация на практика заличава средната класа в дадена страна.

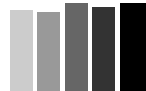
4. Активна роля на правителството по отношение на надзора и направляването на икономиката в посока към развитие на смесената икономика. Икономическите анализатори считат, че безпрецедентното развитие на този тип икономика ще осигури благоденствие през предстоящите години.

5. Разширяване на мащабите при развитието на програмата „От социални помощи към осигуряване на заетост”. Идеята е да се **ограничат разходите на държавата за социалните трансфери към безработните и лицата извън работната сила чрез редица допълнителни условия.** Нещо повече, остаряването на населението в глобален мащаб, високите равнища на безработица и инфлация (особено в икономически изоставащите страни), разглеждани в контекста на държавен дефицит и силна цикличност в икономиката, налагат тотално преразглеждане на същността, ролята, задачите и бъдещето на съществуващите системи за социална защита.

Може да се каже, че енергийните центрове, тласкащи обществото напред към изменения, са три - технологиите, институциите и ценностите. Всички те са свързани и работят в определени взаимовръзки. Това, разбира се, не е достатъчно за позитивно развитие, което изисква много повече, а именно - синхрон и максимално сцепление в работата на трите енергийни центъра. Те оказват решаващо влияние както по отношение на компаниите, така и по отношение на поведението на индивидите в обществото.

Социалната политика като присъща дейност на институциите е неразривно свързана с **необходимостта от създаване и развитие на динамична и постоянно обновяваща се информационна система.** Без

⁵ Терминът е въведен от германския икономист Алфред Мюлер-Армак.

наличието на такава система не е възможна реализацията на социална политика, ускоряваща и улесняваща достъпа до модерни технологии за развитие. Това, от своя страна, ще обърне насоките за необходимите изменения във всички сфери на обществото - образование, здравеопазване, пазар на труда и т.н. От привидния хаос изплува новата визия за виртуална интеграция на обществото, в което границите между отделните слоеве, поколения, структури и организации се размиват. Управлението във виртуалното общество ще постави въпроси от ново естество и по друг начин. Например проблемите за работното място ще бъдат заменени с проблемите на работното пространство. Съответно въпросите за развитие на икономиката ще бъдат неразривно свързани със съвременните пазари, които също са виртуални и интернационални. В национален и международен аспект ще се осъществяват интервенциите срещу безработицата, замърсяването и бедността. Тази ситуация не изключва възникването и наличието на противоречия и противопоставяне, характерни за реалното състояние в обществото. Но още отсега се знае, че дигиталният свят, който се изгражда, ще наложи своите закони на яснота и прозрачност при провеждането на определена социална политика.

Политическите решения и действия през новото хилядолетие ще се основават на нова социална теория за човешката мотивация и поведение⁶. Това означава, че политиката, в която отсъства систематичен подход, даден процес може да деструктурира обществото. Пример за това е безработицата, която създава стотици хиляди обезверени и обезкуражени хора, инфлацията, която превръща стотици хиляди във вечни длъжници, и т.н. По този начин засегнатите слоеве от населението отказват да сътрудничат и уважават държавните институции.

Ролята на статистиката за провеждането на успешна социална политика

Функциите, проблемите и позитивните насоки на социалната политика предопределят и потребностите от статистическа информация. Нещо повече, в процеса на разработване на управленчески решения сега

⁶ През 2002 г. Нобелова награда за икономика получи Даниел Канеман и Върнър Смит, които направиха математико-икономически модели и изводи, обединявайки психологическите изследвания и икономическия анализ.

и в бъдеще непрекъснато ще се дефинират нови познавателни задачи и приоритетни статистически показатели, характеризиращи случващото се в обществото. Включването на статистическите изследвания в парадигмата на социалната политика е ключов момент, тъй като от това зависи пълнотата, точността и бързината, с която се отговаря на три основополагащи въпроса:

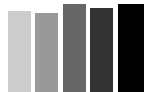
- Каква трябва да бъде икономиката, за да има успешна социална политика?
- Отговарят ли параметрите на провежданата социална политика на потребностите на отделните слоеве от населението на страната?
- Какви са резултатите от провежданата социална политика (негативни, позитивни или безсъдържателни)?

По този начин се затваря кръгът между икономика и социална политика. Очевидно невъзможно е да има социална политика, насочена към постигане на справедливост, ако няма успешна икономика.

Включването на статистиката като инструмент на социалната политика означава използване на методите на индукцията и дедукцията, за да се вникне в дълбочината на:

- Макроикономическите процеси, разкриващи механизмите за формиране на реалните доходи на населението.
- Измененията в конюнктурата на пазара на труда и цената на работната сила.
- Механизмите на социалното подпомагане и критериите за предотвратяване на социалната изолация и крайната бедност.
- Ключовите и проблемните моменти на реформите в образованието и здравеопазването, предопределящи качествения физически и умствен потенциал на населението в страната.
- Правозащитната способност на държавните институции.
- Условиата на живот и възможностите за опазване на здравето и дееспособността на отделния човек.

Както често става в реалния живот, информацията и нейното разбиране невинаги успяват да вървят в крак с бързината и значението на промените. Основните причини за това са основно две. От една страна,

статистическите изследвания невинаги отразяват ясно, случващото се в обществото. От друга - управляващите закъсняват с реакцията си по отношение на това, което им показват статистическите данни, дори когато те им показват реално, случващото се в обществото. Очевидно това са страните на един и същи проблем, който винаги ще съществува, но трябва да бъде минимизиран в граници, изключващи допускането на опасни и ескалиращи проблеми. Ключово значение за статистиката вече придобива обстоятелството, че съдбоносно за управлението е не само количеството на необходимата информация, но и нейната своевременност и точност. В допълнение трябва да се отбележи, че информационните разходи - средствата, необходими за производството на информационен продукт, следва да бъдат съобразени с изискваните за него качество, точност и бързина на представяне. На практика качеството и точността на статистическата информация корелират с цената, която трябва да се плати за нейното получаване. С други думи, скъпоструващата информация при равни други условия дава възможност за управленски решения със стратегическо значение за развитието на страната.

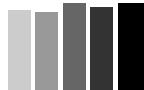
Разработването на силна статистическа система означава не само високо качество на информационните продукти, но и проникване в дълбочина на социално-икономическите проблеми. **Еlegantната форма на преминаване от числата (резултат от статистически изследвания) към управленски решения е катализаторът за добре работещата статистическа информационна система.**

Статистиката както в национален, така и в международен аспект е призвана да отразява развитието на общественозначими процеси и явления. В тази посока следва да се отбележи инициативата на Европейския съвет на срещата в Лисабон през март 2000 г., която беше посветена на разработването на десетгодишна стратегия на развитие „за превръщане на Европейския съюз в най-динамичната и конкурентна икономика в света, с повече и по-добри дейности и по-голяма социална интеграция”. Във връзка с това Европейският съюз покани Европейската комисия да изготвя всяка година обобщен доклад, основан на структурни показатели, осигуряващи обективна оценка на постигнатия напредък на Лиса-

бонската стратегия. За целта към докладите се прилага „Статистически анекс“ с определените структурни показатели⁷. Към този анекс за първи път през 2003 г. бяха включени структурни показатели, характеризирани страните кандидатки и техните национални политики. С този акт на практика се осъществи осезателното присъствие на българската статистика, представяща България като сериозен кандидат за включване в Европейския съюз. Може да се допълни, че не само чрез тази инициатива присъствието на българската статистика в международния обмен на информация е осезателно. Данните на статистиката се разпространяват и намират място в сайтовете на редица международни организации. Това обстоятелство поставя завишени изисквания по отношение на обхвата на статистическите данни, техните аналитични възможности, сравнимост и качествен профил.

Очевидно в отговор на нарастващите изисквания към статистическите данни е необходимо създаването на добре работеща национална статистическа система. Не трябва да се забравя, че правилата на международното партньорство се основават на статистическите данни, с които всяка страна участва при световния обмен на информация. С други думи, **Европа и светът наблюдават отделната страна чрез статистическите данни, които тя предоставя в публичното пространство.** Данните, които не са синхронизирани и не отговарят на реалните обществени процеси, са негативни послания за всяка страна, която няма добре функционираща национална статистическа система.

⁷ Първоначално са дефинирани 14 структурни показателя, както следва: 1) БВП на човек от населението; 2) производителност на труда; 3) степен на заетост; 4) степен на заетост на възрастните; 5) разходи за просвета; 6) разходи за изследователска дейност; 7) разходи за нови технологии и информатика; 8) интеграция на финансовите пазари; 9) процент на риска за обедняване; 10) процент на дългосрочната безработица; 11) дисперсия на процента на регионалната безработица; 12) емисия на газовете с парников ефект; 13) енергиен интензитет на икономиката; 14) обем на вътрешния транспорт по отношение на БВП. Годишният доклад през 2001 г. включва 35 показателя от 5 области, а докладът от 2002 г. включва 42 показателя и е разширен с нова област - „Околна среда“. Докладът от 2004 г. включва 12 структурни показателя, като акцентът е поставен на техните аналитични възможности. Българската статистика разработва около 47 показателя в съответствие с изискванията и препоръките на Евростат.

Връзката между статистическите изследвания и социалните програми за управление

Добре функциониращата връзка между социалното управление и необходимата информация се предопределя от следните принципи: реализиране с висока скорост обновяването на статистическата информация; изграждане на защитна мрежа срещу дезинформация; възможност за многопластов, многоаспектен и мултипликативен анализ. **На практика всички статистически изследвания имат статут на информационни източници за програмите на социално-икономическото управление.** Връзката между статистическите изследвания и тези програми непрекъснато се динамизира и усложнява. Естеството на процесите поставя съответни изисквания както по отношение на отразяващата ги информация, така и по отношение на прилаганите политики за тяхното управление и контрол.

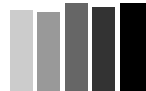
Статистиката като наука и практика има съществено значение за количеството, качеството и бързината на достъп до информацията. Парадигмата на света, в който живеем, се усложнява, видоизменя и разнообразява непрекъснато. Днес повече отвсякога традиционните граници между различни аспекти на общественото развитие - политика, култура, технологии, национална сигурност, финанси, образование и опазване на околната среда, се размиват и изчезват. В хода на статистическите изследвания, анализ и коментар на данните става невъзможно обяснението на явление, събитие или процес в дадена област, без да се търси причинно-следствена връзка, доказателство и синтез с останалите. Очевидно лаговете на изменение и влияние както на опосредствени връзки, така и на едностранни, независими перспективи на промени се съкращават непрекъснато. Умението да се вплете най-същественото и значимото, когато се рисува картината на страната и света, има първостепенно значение, тъй като се създава реална представа за мястото, ролята и насоките за движение в новия свят на глобализация.

Социалните програми могат да се сводират в пет направления, както са формулирани в доклад на Уилям Беверидж (оглавявал Икономическия институт в Лондон) още в края на Втората световна война (Йър-

гин, Станислау, 2003). В доклада той последователно излага социални програми за обезглавяване на „петте гиганта“: Нуждата; Болестите; Невежеството; Мизерията; Безработицата. Публикуван от Кралската печатарска гилдия, докладът се превръща във феноменален бестселър. На практика в него се развиват фундаментални постановки за развитието на медицинската помощ, пенсионното осигуряване, образованието, жилищното настаняване и пълната работна заетост. Поставени в контекста на съвременното общество тези постановки са обединени в система от програми за социална защита. Известно е, че трите главни сфери на социалната защита са: пазар на труда; пенсионна система; социално подпомагане. Всички управленски решения по отношение на тези сфери са неразривно свързани с поредица статистически изследвания в областта на демографията, образованието и здравеопазването. Това предполага и разработването на целенасочени програми за:

- повишаване на образователното равнище на населението и неговото трансфериране в по-високо качество на работната сила;
- повишаване на заетостта, гарантираща растяща производителност на труда и високи доходи;
- повишаване на здравното равнище;
- редуциране на бедността - линията на бедност - производна от доходите;
- справедливо социално подпомагане - средства, насочени с приоритет към тези, които активно търсят работа; кредитиране на тези, които искат да се образуват и повишат квалификацията си; еднократен бонус за тези, които в рамките на една година си намерят работа; осигуряване на достоен живот за тези, които не могат да работят.

Статистическите изследвания са инструмент за отразяване на горещите проблеми в обществото, като по този начин се дефинират възможностите и условията. Не трябва да се забравя, че обществото функционира в условията на недостиг на ресурси и най-добрите решения са свързани с иновациите и новите технологии. Следователно статистическите изследвания са начин да се вникне в настоящето, за да се вземат най-добрите решения за бъдещето. На практика се създава информационна среда, на която се основава социалната политика. В този смисъл

може да се говори за социална политика, ориентирана към общество, обединяващо енергиите на хората, където поколенията, йерархиите, организациите, институциите, икономическите структури съществуват паралелно и са обвързани в едно цяло, като границите между тях са само относителни. Новата роля на социалната политика при тази ситуация е да се минимизират условията на несигурност, тъй като се знае, че при такива условия хората рядко реагират адекватно. Следователно става дума за политика, мотивираща хората, която не ги контролира, а ги освобождава и насърчава да дават най-доброто от себе си.

По този начин държавата поема активната роля за надзора и направляването на икономиката. Ефикасността на процесите на държавното регулиране могат да се оценят с данни, описващи прецизно функционирането на пазарите на труда, парите, стоките и услугите. Очевидно държавата трябва да се намеси, когато има данни, че тези пазари (или фрагменти от тях) се формират под влияние на събития, имащи криминален или незаконен характер. И обратно, държавата не трябва да се намесва, когато те се оформят под влияние на естествените качества на хора, притежаващи високи умения, способности и воля за позитивна съзидателност. По този начин държавата създава инструментите на пазарната икономика. Остава изграждането на приемлив баланс между инструменти, с които се провеждат политики в социалната област, и тези, които гарантират позитивното функциониране на пазарните механизми. Необходимостта от по-добър мониторинг на социалната политика в този аспект изисква предварително и последващо разработване и развитие на поредица от социално-икономически показатели. Като пример в това отношение могат да се посочат показателите, характеризиращи „Развитието на целите на хилядолетието (Millennium Development Goal - MDG)”. Също така се очаква страните - кандидатки за Европейския съюз, да вземат участие и в „Отворения метод на координация за социално включване”⁸, където се разработва поредица от статистически показатели, характеризиращи отделните страни. По този начин се създава целенасочена

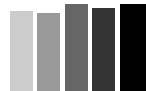
⁸ Този метод е замислен като „мека” управленска техника, която се използва в социалната политика на държавите от Европейския съюз. Тя се състои основно в обмен на най-добри практики, даващи възможност на държавите членки да се учат взаимно и систематично от различните си практики в областта на социалната политика, като по този начин, зачитайки националното разнообразие, се търсят подходи за постигане на по-голямо сближаване за изпълнение на главните цели на Европейския съюз.

статистическа система от показатели, чрез които може да се установи мониторинг по отношение на социалната изолация, тенденциите на бедността и цялостното социално-икономическо развитие в отделните страни. По принцип целта е разработваните социални показатели да имат ролята на статистика с определена политическа ориентация. В този смисъл може да се добави, че статистическите данни имат своето двойно измерение - да параметризират и да дават познание.

Съвременната динамика на живота налага своите изисквания по отношение на провежданата социална политика и необходимото за целта информационно осигуряване. На практика това означава, че за да се реализират успешно етапите на политика със социална насоченост е необходимо да се разполага със съответната статистическа информация и подходящи методи за нейното анализиране. Тази необходимост е осезателна още като се започне с формулиране на приоритетите и целите, премине се към разработването на програми за действие, продължи се с формулиране на управленските решения и мониторинг на процесите, като накрая се отчете тяхното цялостно изпълнение.

Заклучение

Глобалната икономическа криза през последните години е допълнително предизвикателство към държавната статистика. Доказаната представителност, точност и достоверност на статистическите показатели са от първостепенно значение при вземането на управленски решения от експертите в държавните ведомства. Във връзка с това за необходимите действия на държавата в такава ситуация е най-добре казано от Стиглиц в книгата му „Свободно падане“: „Една от основните роли на държавата е да напише правилата и да осигури арбитри. Правилата са законите, които управляват пазарната икономика. Арбитрите включват регулаторните органи и съдиите, които помагат за прилагането и тълкуването на законите. Старите правила, все едно дали вършеха добра работа в миналото, не са подходящи за XXI век.” (Стиглиц, 2011, с. 296). Според него по време на криза държавата невинаги се държи адекватно, като създава негативни ситуации и взема неправилни решения при реализацията на социалните политики и по този повод той посочва: „Па-

зарите генерират неравенство, но неравенството, създадено от държавата, е още по-лошо.” (Стиглиц, 2011, с. 295). Информационният ресурс, който се създава, както и неговото правилно използване от държавните институции, гарантира максимална адекватност към ситуацията в тези моменти. Нещо повече, водещата роля на правителството е от жизнена важност и по отношение на възможността държавната статистика да реализира с успех регулярно провежданите статистически изследвания. Взаимозависимостта между власт и информация е особено осезателна винаги и особено в моменти на криза. И тук е важно предупреждението: „С течение на времето става все по-ясно, че ролята на поверителността и конфиденциалността на данните е да прикрива лошите решения. Така не може да се постигне ефективна демократична отчетност.” (Стиглиц, 2011, с. 215).

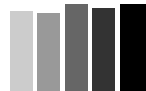
Очевидно е, че световната криза изисква спешни решения и при равни други условия те са важни, когато статистическите данни позволяват това да се случи. Възможните решения при такива негативни обстоятелства могат да се дефинират: „В икономиката трябва да тичате, за да се задържите на едно място.” (Стиглиц, 2011, с. 111). Тази постановка е оптималната ситуация, позволяваща да се съхрани създаденото, което да бъде базата за бъдещо развитие.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА:

Йьргин, Д. И., Д. Станислау (2003). Командните висоти, Издателство „Весела Люцканова”, С.

Нордстрьом, К., Й. Ридерстреле (2003). Бизнесът на бъдещето, ИнфоДАР, С.

Стиглиц, Д. (2011). Свободно падане, ИнфоДАР, С.

НЕКОТОРЫЕ ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ И РОЛЬ СТАТИСТИКИ В НАЧАЛЕ НОВОГО ТЫСЯЧЕЛЕТИЯ

*Богдан Богданов**

РЕЗЮМЕ В статье обсуждаются проблемы и вопросы эффективной и общественно значимой социальной политики, которая должна быть „лакмусовой бумажкой” в отношении статистических данных. Акцент ставится на качество статистических данных, в качестве гарантии для проведения соответствующих политик.

Подчеркивается взаимная зависимость между хорошими управленческими решениями и качеством статистической информации. Косвенным образом ставится вопрос о грамотности политиков, которые могут использовать статистическую информацию в целях оправдания своих решений и действий.

* Д-р, начальник отдела „Статистика доходов и расходов домашних хозяйств”, НСИ;
e-mail: bbogdanov@nsi.bg.

SOME GENERAL ASPECTS OF SOCIAL POLICY AND THE ROLE OF STATISTICS AT THE BEGINNING OF THE NEW MILLENNIUM

*Bogdan Bogdanov**

SUMMARY The article discusses problems and issues of effective and societal social policy, which must be the litmus with regard to statistical data. Emphasis is placed on the quality of statistical data as a guarantee of adequate policies.

Highlighted is the interdependence between the good management decisions and the quality of statistical information. The issue of literacy of politicians who can use statistical information to justify their own decisions and actions is also implicitly raised.

* PhD, Head of Households, Income and Expenditure Statistics Department, NSI;
e-mail: bbogdanov@nsi.bg.